

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Бутирін Євген	МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ МЕРЕЖІ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	14
Барановський Фелікс, Проноза Інна Горобець Василь	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ	18
	ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВОЛОНТЕРСТВО ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ	21
Дмитрашко Світлана, Пештерєва Ольга	ПОПУЛІЗМ І ПОЛІТИЧНА ПОЛЯРИЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИКИ ДЕМОКРАТИЧНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЛАНДШАФТУ	23
Железков Андрій	СИНТЕЗ АНТИДЕМОКРАТИЧНИХ ПРАКТИК: СТРАТЕГІЇ ВНУТРІШНЬОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ЕКСПАНСІЇ В ХХІ СТОЛІТТІ	27
Завгородня Юлія	ЦИФРОВЕ ВОЛОНТЕРСТВО ТА ІТ-АРМІЯ ЯК НОВІ СУБ'ЄКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	30
Каприця Роман	ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ	33
Кміта Н., Сенюк О.	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	36
Кобець Юлія	БЛОКЧЕЙН ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ: ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	40
Колеснік Маргарита	БРОНЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У 2026 РОЦІ	43
Колодяженський В.	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	46
Косенко Микола	ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ Е-ДЕМОКРАТІЇ: ДОСВІД ФРН ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ	49
Краснопольська Тетяна	ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	52
Лисенко Юлія	ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	55
Ломака Іванна	ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	58
Малашенко Людмила	ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ	61

Дмитрашко С. А.,

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна

Пештерєва О. Я.,

студентка 4 курсу спеціальності «Політологія»,
Навчально-науковий інститут психології та суспільних наук,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса, Україна

ПОПУЛІЗМ І ПОЛІТИЧНА ПОЛЯРИЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИКИ ДЕМОКРАТИЧНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЛАНДШАФТУ

На початку ХХІ ст. фактор популізму та тенденція політичної поляризації стали одними із головних тем політичного дискурсу викликів демократичного розвитку та зворотного авторитарного транзиту. Існує політична і наукова необхідність дослідити фактори і причини впливу популізму на політичну сцену та посилення політичної поляризації.

Сучасний популізм не є одноманітним, він відрізняється від країни до країни, має різні форми та цілі. Д. Коваль в інтерв'ю М. Мирному характеризує популізм як особливий стиль мислення, своєрідну «ментальну мапу», що формується через виховання, соціальне оточення та споживання медіаконтенту. «Популізм межує з іншими політичними мапами, такими як конспірологізм, релігійна чи політична віра» [3]. Масове охоплення мобільним інтернетом полегшило отримання псевдонаукової інформації про складні політичні явища та вплинуло на очікування громадян щодо діяльності правлячих еліт. Популізм як ідеологія має здатність приєднуватися до класичних ідеологій, утворюючи політичні доктрини правого й лівого типу. Наприклад, можливе поєднання «правої» критики мультикультуралізму з «лівою» вимогою соціального патерналізму, яке представлено в програмі Національного Фронту у Франції. У наслідок гнучкого поєднання ідей «крайне правого» з ідеями «крайне лівого» толку утворився сучасний популізм нового типу, який не пов'язаний жорстко з соціально-економічними кризами, не є маргінальним явищем політичного ландшафту багатьох країн. Громадяни підтримують популістські партії, тому що вимагають справедливості, тоді як популісти у більшості випадків демонізують

професійних політиків, політичні еліти та проголошують програми, насичені простими рішеннями складних проблем. Праворадикальний популізм у Франції, Угорщині, Італії; антиамериканський популізм у Філіппінах; антимігрантські, на межі нового расизму, дії ICE у США; антиамериканізм в ісламських країнах є свідченням високої активності популістських сил в державах з різними політичними системами. За даними You Gov, на прийдешніх парламентських виборах 2026 р. у Шотландії на 20 мандатів може розраховувати популістський рух Reform UK Н. Фараджа. Традиційні «важковаговики» — Лейбористська та Консервативна партії — матимуть вдовольнятися приблизно 15 і 7 місцями відповідно, причому останню переженуть «зелені» із 11 кріслами та ліберальні демократи із 9.[4]

Політична поляризація поступово стає характерною рисою сучасних демократій. Впливовість популістських політичних партій визначається їх опосередкованим впливом на громадянське суспільство та формуванням антагоністичної політичної культури. Суспільства можуть розколюються на протилежні політичні табори як це було, наприклад, коли з'явилися табори у США: «демократи» проти «республіканців» у 2016 та 2020 рр. Крило Д.Трампа MAGA в Республіканській партії є проявом впливу праворадикального популізму на системну партію та зміни демократичного політичного дискурсу на авторитарний. Небезпека в тому, що поляризація виходить за межі політичних дискусій і проникає в сім'ї, дружні стосунки, професійні спільноти, у наслідок чого, формуються ехокамери. Демократичні суспільства опиняються перед ерозією довіри громадян як до системних політичних партій, так і до громадянського суспільства. Помірковані, центристські політичні сили не тільки втрачають підтримку виборців, але й самі вимушені перехоплювати у популістів риторіку. Проте у високополяризованих суспільствах люди готові підтримати антидемократичні методи, якщо це допоможе перемогти політичних опонентів. Навіть, якщо вдається зберігати політичну стабільність, зовнішні гравці прагнуть використовувати політичну поляризацію у передвиборчий період з метою підтримки приходу до влади лояльних сил. До таких інструментів зовнішнього впливу неодноразово вдавалася Росія у виборах 2004, 2010 року в Україні.

На посилення популізму в країнах Європейського Союзу не впливає економічна криза, скоріше впливають антисистемні настрої мас, які незадоволені складною трансформацією сучасного суспільства. Власне, популісти чітко позначають «свій – чужий», тому ця «ясність» сприймається виборцями як доказ того, що популістські партії є єдиними позасистемними партіями в представницьких демократіях. На політичну мобілізацію мас впливає також політико-культурний фактор незадоволення безальтернативного

мультикультуралізму, який підтримували правлячі кола Німеччини або Франції. Так, М. Ле Пен, змінила явний расизм на критику ісламізації, економічний лібералізм на соціальний протекціонізм, відкритий євроскептицизм на вибірккову критику ЄС. Одним із показових прикладів впливу популізму є роль британської партії UKIP в ініціюванні британського загальнонаціонального референдуму щодо виходу з ЄС.

Практично двадцятирічне правління В. Орбана, яке завершується у наслідок парламентських виборів 12 квітня 2026 р, тим не менш доводить, що воно носило перехідний авторитарний характер, оскільки провести повністю контрольовані вибори, умовах знаходження держави в демократичному Європейському Союзі, не вдалося. Прогнози на перемогу Орбана не справилися, оскільки відбулася електоральна революція. Новий прем'єр-міністр П. Мадяр переміг, апелюючи до почуття несправедливості сільських районів Угорщини, які суттєво відрізнялися в своєму розвитку від столиці. «Безапеляційна відмова від співпраці із іншими «старими» опозиційними силами дала Петеру Мадяру можливість здобути статус «нового обличчя», незаплямованого репутаційними скандалами. В результаті партія «Гіса» перемогла не лише за пропорційною системою, але й у мажоритарних округах» [1].

Звернемо увагу на той факт, що популізм підриває ліберальний порядок, часто є передвісником авторитаризму. Сучасні авторитарні режими зміцнюють свої позиції та розширюють міжнародну кооперацію. Технологічний авторитаризм КНР є моделлю «цифрової диктатури», що поєднує економічний розвиток із тотальним контролем через системи соціального кредиту. РФ використовує комбінацію військової агресії, дезінформації, економічного шантажу та підтримки популістських рухів у демократичних країнах для підриву ліберального порядку. Повномасштабна війна проти України є кульмінацією цієї стратегії. Білоруська сателітна диктатура демонструє як популістська риторика поєднується з масовими репресіями, веде до відсутності правової держави. Посилюється міжнародна координація дій авторитарних режимів, формується геополітична вісь Пекін – Москва – Пхеньян та політична коаліція авторитарних держав. Вони не ховають своїх намірів, відкрито кидають виклик демократичним державам, презентуючи авторитаризм як ефективну альтернативу. В наукових дискусіях, протистояння авторитарних тенденцій з демократичними цінностями класифікують як системну війну, що прагне змінити світовий ліберальний порядок. «Ми – в центрі такої кризи. Вона є системною в тому сенсі, що це не просто сукупність регіональних конфліктів в різних частинах світу, яких стало більше, але прояв масштабного перерозподілу впливу й сили в глобальному

масштабі. Цей перерозподіл потягне за собою зміни в міжнародному порядку, бо правила гри пов'язані із балансом сил» [2].

Отже, можемо виснувати, що сучасний популізм може бути новим способом представництва інтересів громадян в демократичних державах, а може бути істотним фактором режимної трансформації. Особливо в оновленні політико-адміністративних еліт та більшого акценту на плебісцитарний характер участі громадян в політичному процесі, а також більшої демагогії в системних партіях проти ліберальних цінностей. Однак, цілком можливо, що сучасний популізм носить неліберальний характер і є антагоністом політичному лібералізму та веде до політичної поляризації і глибоких зрушень в суспільно-політичному житті. Наприклад, зміни стосуються електоральних настроїв суспільних груп, у наслідок чого, популісти мають своїх представників у представницькій владі, очолюють виконавчу владу або впливають на рішення загальнонаціональних референдумів. Що, в кінцевому результаті, змінює політичний партійний ландшафт, заснований на консенсусі та радикалізує суспільні групи, оскільки значна частина виборців бачить в популістах альтернативу традиційним центристським системним партіям. Але у демократій є шанс залишитися ефективними, якщо будуть діяти спільно, дотримуватися норм, як це видно по результатам в Угорщині, де авторитаризм остаточно не переміг, оскільки держава є членом Європейського Союзу.

Література:

1. Герасимчук С. Диво на Дунаї. IPG – журнал. 15. 04. 2026. URL : <https://www.ipg-journal.io/ua/regioni/jevropa/divo-na-dunaji-2886/> (дата звернення 15.04.2026)
2. Капітоненко М. Чим не Третя світова? IPG – журнал. 10.03.2026. URL : <https://www.ipg-journal.io/ua/regioni/svit/tretja-svitova-2847/> (дата звернення 15.04.2026)
3. Мирний М. Що таке популізм, чим небезпечний і як його практикують на виборах. ZMINA. 21 жовтня 2020. URL : <https://zmina.info/articles/shho-take-populizm/> (дата звернення 15.04.2026).
4. You Gov UK. Платформа політичних і соціальних даних. 11 квітня 2026 р. URL : <https://yougov.com/en-gb/articles/54511-first-yougov-mrp-of-the-2026-holyrood-election-suggests-the-snp-could-win-a-majority> (дата звернення 17.04.2026).

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції